

Rešitve

1. Primerjava besedil Pegam in Lambergar in Martin Krpan

	Martin Krpan	Pegam in Lambergar
Vrsta besedila	(umetna) pripovedka	romanca
Avtor	Fran Levstik	Ljudska (avtor ni znan)
Kraj in čas dogajanja	Vrh pri Sveti Trojici, Dunaj; Zima, pomlad/poletje, več kot eno leto	Dunaj, Tržič, Kamen (grad blizu Begunj na Gorenjskem; dva dni
Zmagovalec – lastnosti	prebrisan, preprost, bister, neustrašen, zgovoren, velik, močan, stasit, kmečko oblečen.	junaški, ubogljiv, ponižen do oblasti, hiter
Poraženec – lastnosti	velik, strašen, krut, krvoloč, neusmiljen, vzvišen	Ošaben, domišljav

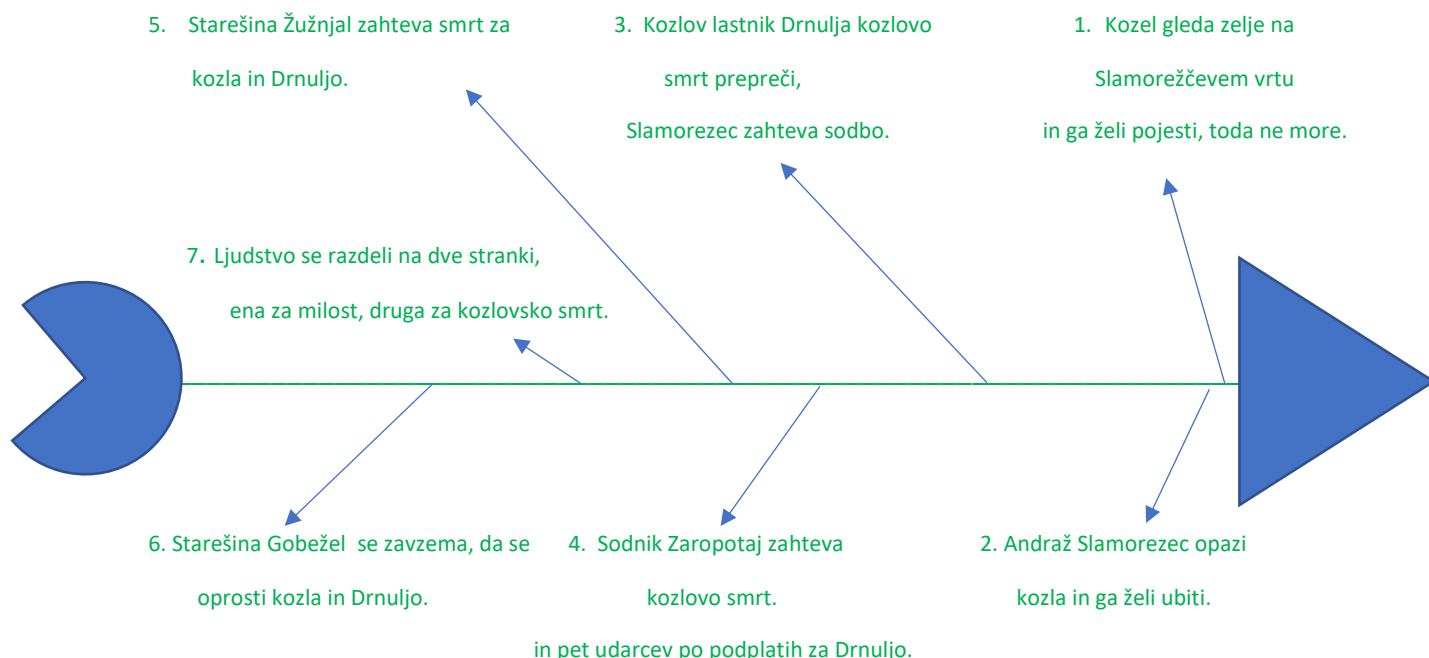
Primer:

Besedilo Martin Krpan je umetna pripovedka, ki jo je napisal Fran Levstik. Zgodba se začne na Vrhu pri Sveti Trojici, rojstnem kraju glavne književne osebe Martina Krpana, velikega in močnega, pa tudi preprostega in neustrašnega kmečkega človeka, ki ga pisatelj opisuje tudi kot prebrisanega in zgovornega. Zgodba se nato nadaljuje na Dunaju, kjer pride tudi do boja med Krpanom in Brdavsom, ki je zelo velik, strašen, krut in neusmiljen nasprotnik. V boju zmaga Krpan, podobno kot Lambergar, pogumen junak iz ljudske romance Pegam in Lambergar, ki se bori proti Pegamu, ošabnemu in domišljavemu izzivalcu. Romanca se dogaja na Dunaju, v Tržiču in na Kamnu ter zajema čas dveh dni. Pripovedka Martin Krpan zajema čas enega leta in več, začne se pozimi, konča pa se spomladi oz. poleti.

Josip Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji Gori

1. Odgovori na vprašanja.

1. V obliki ribje kosti predstavi vsebino zgodbe.

2. Kakšen vtis so nate napravili Višnjani? Jih lahko primerjaš z Butalci? Višnjani so se mi zdeli smešni in neumni, ker se ukvarjajo z nesmisli, ki jih napravijo za pomembe, in ne zanje razmišljati s svojo glavo. Zaradi čudne logike, neustreznega razmišljanja in ljudske povezanosti (delujejo kot množica), bi jih lahko primerjal z Butalci, ki so zase mislili, da so pametni in pomembni, čeprav so bili omejeni in so se zato obnašali smešno in trapasto, npr. ko so sijali sol, kako so širili cerkev ...

3. Kakšna imena daje pisatelj Višnjanom? Razloži imena Žužnjaj, Slamorezec, Gobežel, Zaropotaj. Pisatelj daje smešna in večpomenska imena, z njimi namiguje na človekovo lastnost: Žužnjaj lahko razumemo kot žužnjati (momljati sam zase), Slamorezec kot (rezati) mlatiti prazno slamo (govoriti neumnosti), Gobežel kot žeti gobe ali gobezdati, Zaropotaj kot zaropotati (sodnik zaropota s kladivom).

4. Tožnik in zagovornik kozla Lisca imata različne poglede na kozlovo krivdo. Na koga se sklicuje Gobežel? Gobežel se sklicuje na polža in njegovo modrost, njega naj si Višnjani vzamejo za zgled. Poleg tega pa spominja tudi na boga, poziva k odpuščanju, zato da bo Bog zadovoljen z njihovim obnašanjem in ravnanjem.

5. Ali razsojajo mestni očetje povsem nepristransko? Ali se da dokazati, da je v ozadju tudi nekaj osebnih zamer in koristi? Sodnik Pavle Zaropotaj je pretirano nastrojen proti kozlu (glede na to, da sodi živali z merili za človeka), Gobežel je sovražnik Žužnjala, zato je njegova

opredelitev popolnoma nasprotna Žužnjalovi, lahko tudi pod vplivom čustev oz. odnosa z njim (kar s samo tožbo kozlu nima povezave). Vedo, da morajo najprej gledati na svojo korist, da bodo v prihodnje dobili glasove ljudstva.

6. Kako se odzivajo ljudje? Po lastni presoji ali pod vplivom zagovornika ali tožnika? Višnjansko ljudstvo potrdi, odobrava vsako, kakršnokoli misel, ki je bila pravkar izrečena. Zavzamejo se za zadnjega govornika in njegove namene, ob naslednjem pa se povsem premislijo in podprejo prejšnji nasprotno opredelitev (od oproščenja do najstrožje kazni).

7. Na podlagi česa meniš, da je ta pripoved humoreska? Izpiši 3 primere, ki se ti zdijo komični in svojo izbiro utemelji. Pripoved govori o smešnem dogodku, saj sodijo kozlu kot pravemu človeku, ker je hotel pojesti zelje na Slamorežčevem vrtu. Sodijo mu torej celo za nekaj, česar sploh ni zakrivil. Poleg tega je pisatelj književnim osebam dal smešna imena, Slamarezec, Žužnjak ... Za simbol pohlevnosti in čednosti imajo polža, Gobežel pravi, da »od našega polža, se čednosti učimo.« Smešne so tudi podrobnosti, »imenitna kozlovska sodba«, »trikrat z usti zacmakal« ..., saj med branjem zabavajo bralca.

8. Iz pripovedi izpiši 3 stalne besedne zveze in jih razloži.

s trdim namenom – odločno

(potolkel) na žive in na mrtve – zelo (potolkel)

(Ko sem še jaz) v sami srajci in brez hlač okoli tekla – ko sem bil še otrok

9. Sedaj ko poznaš vsebino Kozlovske sodbe v Višnji Gori, si izmisli primer, ki bi se lahko zgodil v resničnem življenju, za katerega bi rekli: »To ja pa res prava *kozlovska sodba*!«

Po smislu.

2. Primer stopnjevanja, ki se nanaša na to, kako kozel je.

Posmukala, pojedla, potrla, požrla.

3. Preberi spodnja odlomka iz Kozlovske sodbe v Višnji Gori in ugotovi, kateri odlomek ima prvoosebne pripovedovalca in kateri tretjeosebne oz. vsevedne. Ugotovitev v celi povedi zapiši v zvezek.

Odlomek a) ima prvoosebne pripovedovalca, odlomek b) pa ima tretjeosebne oz. vsevedne pripovedovalca.

4. Spodnjo povedi pretvori tako, da bo imela prvoosebne pripovedovalca.

Ravno sem nekaj kislega mleka posrebal za popoldanje kosilo in sem ravno premišljal - vedi ga bog kaj - ko Drnuljevega kozla ob plotu zapazim in njegovo hudobno namembo razvidim.